

Демиденко А.М., Сорочинська О.А.

Житомирський державний університет імені Івана Франка (України)

НАСТУПНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРИРОДООХОРОННОЇ РОБОТИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ТА ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

Природоохоронний напрямок роботи учнів дозволяє дитині отримати широку палітру додаткових знань та умінь, гармонійно, інтелектуально розвиватися відповідно до сучасних тенденцій, що набувають популярності в сучасному суспільстві.

Актуальність дослідження. Загальні онови екологічної освіти і виховання, екологічної культури особистості визначали А. Волкова, О. Захлебний, Г. Пустовіт, Н. Пустовіт, В. Червонецький, Г. Тарасенко та ін. **Мета статті** полягає у визначенні пріоритетних напрямків дотримання наступності організації природоохоронної роботи у початковій та основній школі.

Результати дослідження. Основними принципами екологічного виховання є принципи неперервності та наступності. Формування екологічно зрілої, екологічно-орієнтованої особистості є складним, суперечливим, поступовим процесом неперервного виховання, який впливає не лише на інтелект людини, але й на її емоції, на весь спектр її духовних здібностей у поєднанні суспільного й родинного виховання.

Вагоме місце в екологічній освіті відводиться початковій школі. Цей період життя дітей сприятливий для усвідомлення себе як невід'ємної частки природи, своєї ролі та значущості в збереженні її цілісності. Формування екоцентричного типу поведінки та досвіду природоохоронної діяльності неможливе без розуміння молодшими школярами власної причетності до забруднення навколишнього середовища.

При навчанні у початковій школі, на основі набутих знань, умінь і навичок, відбувається пізнання і розкриття часткових понять, що складають основу розуміння і налагодження взаємовідносин із навколишнім середовищем. Учні засвоюють прямі, зворотні й опосередковані зв'язки явищ природи, починають розуміти залежність рівня якості життя і здоров'я від екологічного стану довкілля. В учнів формується здатність з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки у результаті безпосереднього спостереження за змінами об'єкту, виявлення істотних деталей.

Певний рівень розумових операцій учнів 2-4 класів дозволяє осмисленню сутності світу, в якому вони живуть. У молодшого школяра з'являється бажання і можливість самостійно доглядати за природними об'єктами. Таким чином, для розширення натуралістичного кругозору й екологічної ерудиції школяра використовуються книжки із зображенням різних рослин і тварин, екскурсії в природу, в краєзнавчі музеї.

Нові знання у 5 класі потрібно вводити поступово, вчити дітей їх самостійно виокремлювати, характеризувати, використовувати у різних ситуаціях. Збіль-

шення об'єму знань, умінь та навичок, потребує поряд із індивідуальними формами природоохоронних робіт використовувати і групові, якісно змінюючи ступінь відповідальності кожного учня за загальний результат діяльності.

Учні основної школи прагнуть до емоційно-естетичного сприйняття світу природи, логічного осмислення явищ природи, використовуючи порівняння, зіставлення, узагальнення та класифікацію. Підвищується рівень абстрагування, формується система прямих і зворотних логічних операцій, міркувань та умовиводів, що стають більш свідомими, обґрунтованими, зростає активність і самостійність. У цей віковий період зростає значення праці в житті, розширюється участь дітей у природоохоронній роботі школи і поза нею. Учні здатні тривало, систематично працювати, прагнуть до досягнення найвищих результатів, можуть самостійно виконувати складні природоохоронні заходи..

Учням 5-9 класів властиві лідерські захоплення, що зводяться до пошуку ситуацій, в яких можна щось організувати, або отримати задоволення. Це можна використати для організації та проведення природоохоронних акцій «День Землі», «Ліси для нащадків», тощо), залучати учнів до виконання конкретних природоохоронних заходів: моніторинг довкілля, екологічні конкурси («До чистих джерел», «Мій дім – Земля», тощо), вікторини («Юний знавець природи»), ігри [1, с. 277].

Отже, відповідно до психологічних та фізіологічних особливостей молодших школярів у початковій школі можуть проводитися наступні природоохоронні види робіт: акції («Не рубай ялинку», «Парад квітів біля школи»), виставки («Новорічний подарунок», «Щедрість рідної землі»), конкурси малюнків («Зимуючі птахи», «Що буде через 10 років, якщо ми не берегитимемо природу»), тижні екології, екскурсії (до лісу, екологічного музею, краєзнавчого музею).

У основній школі можливі такі види природоохоронної, агітаційної, пропагандистської та практичної діяльності: природоохоронні акції («Марш парків», «Ліси для нащадків»), конкурси малюнків, фотографій на еколого-природоохоронну тематику («Intel-Еко Україна», «Національне дерево України», «На крашч навчальну екологічну стежину»), виставки «Екологія», фотовиставки, вікторини, ігри, фестивалі («Свіжий вітер», «В об'єктиві натураліста»), моніторинг довкілля, тижні екології, чемпіонати (екологічний «Брейн-ринг», інформаційні технології «Екософт»), експедиції (річками України, «Моя Батьківщина – Україна»), походи (з дослідження малих річок і водойм) та ін.

Висновки. Отже, природоохоронна робота є вагомим, оскільки вона має широкі можливості для поширення екологічних знань і пропаганди природоохоронних ідей серед школярів, їх батьків, всього населення. Форми та види природоохоронної роботи дають найбільший ефект тоді, коли їх застосовувати комплексно. Дотримання наступності організації природоохоронної роботи є закономірною умовою цілісного та ефективного виховного процесу, фактором, що визначає логіку та послідовність виховання особистості на всіх вікових етапах.

Література

1. Совгіра С. Ефективні форми природоохоронної роботи / С. Совгіра // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2011. – № 3. – С. 270-277.